

УДК 342.9:342.4](477)

DOI 10.36.030/2664-3618-2019-1-90-98

Наталія Плахотнюк,

кандидат юридичних наук,

доцент, завідувач кафедри державознавства і права,

Національна академія державного управління при Президентові України

<https://orcid.org/0000-0002-8442-1149>

Ірина Криворучко,

кандидат наук з державного управління,

науковий співробітник відділу організації фундаментальних та прикладних досліджень

Інституту експертно-аналітичних та наукових досліджень,

Національна академія державного управління при Президентові України

<https://orcid.org/0000-0002-0149-8512>

ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОСТІ, РОЗУМНОГО СТРОКУ ТА ОПЕРАТИВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ: ЗМІСТ І ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Одним із факторів забезпечення успішності реалізації органами публічного управління прав, свобод та обов'язків особи є існування адміністративно-процедурного законодавства, основою якого є закон про адміністративну процедуру. Оскільки органами публічного управління реалізується велика кількість адміністративних процедур, чільне місце відводиться їх принципам. Серед достатньо широкого кола принципів адміністративної процедури передбачені такі принципи: ефективності, розумного строку та оперативності, завдяки яким процедура може бути здійснена швидко, без зволікань і додаткових витрат ресурсів.

Питання змісту і застосування принципів ефективності, оперативності та розумного строку було предметом досліджень О. С. Лагоди, О. М. Соловйової, В. П. Тимошука та інших науковців, однак зберігається потреба поглиблення його вивчення в контексті визначення й порівняння змісту цих принципів та окреслення умов їх реалізації органами публічного управління у відносинах із приватними особами.

Метою статті є визначення змісту та умов реалізації принципів ефективності, розумного строку та оперативності адміністративної процедури.

Ці принципи належать до групи організаційних принципів адміністративної процедури.

Для забезпечення дотримання принципу ефективності та його реалізації органи публічного управління повинні мати чітко визначене коло повноважень, закріплення їх розподілу між структурними підрозділами та службовцями, а також дотримуватися службової дисципліни при їх виконанні. Критеріями оцінки реалізації органами публічного управління принципу ефективності адміністративної процедури можуть бути: міра досягнення мети, стиль та витрати.

Під розумним строком як принципом здійснення адміністративної процедури пропонується розуміти встановлений актами законодавства чи визначений органами публічного управління термін, достатній для вирішення адміністративної справи, а також можливість його продовження, зважаючи на заборону безпідставного затягування розгляду справи, що може завдати шкоди правам та інтересам особи. До критеріїв, завдяки яким можна оцінити застосування принципу розумного строку в адміністративній процедурі, доцільно віднести: складність порушеного питання; залучення до розгляду справи осіб, які сприяють її розгляду; значущість питання або ж настання подій, що потребують якнайшвидшого вирішення адміністративної справи; необхідність отримання (витребування) додаткових документів та відомостей; можливість настання шкоди для особи у разі несвоєчасного вирішення її справи; реалізація особою права на оскарження процедурних рішень чи прийнятих рішень.

Оперативність як принцип здійснення адміністративної процедури полягає у вимозі до органу публічного управління застосовувати доцільні та раціональні засоби, методи та інструменти під час проходження всіх стадій адміністративної процедури.

Змістовим наповненням принципів ефективності, розумного строку та оперативності, що має знайти відображення в законодавстві про адміністративну процедуру в Україні, відповідно, є:

- принцип ефективності – вимоги до органів публічного управління щодо: детального визначення їх повноважень та їх виконання; обов'язку використання способів, засобів та інструментів максимально ефективних; ефективності

організаційних процесів, що повинні забезпечувати отримання найкращого результату за найменших затрат відповідних ресурсів;

- принцип розумного строку – вимога встановлення актами законодавства чи визначення органами публічного управління терміну, достатнього для вирішення адміністративної справи, а також можливості його продовжити, зважаючи на заборону безпідставного затягування розгляду справи, що може завдати шкоди правам та інтересам особи;
- принцип оперативності – вимога до органів публічного управління застосовувати доцільні та раціональні засоби, методи й інструменти під час проходження всіх стадій адміністративної процедури з метою якнайшвидшого вирішення справи.

Предметом подальших наукових пошуків можуть стати питання як змістового наповнення інших принципів адміністративної процедури та їх реалізації органами публічного управління, так і засобів та механізмів застосування проаналізованих принципів у практиці діяльності органів публічного управління.

Ключові слова: адміністративна процедура, принципи адміністративної процедури, ефективність, розумний строк, оперативність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Одним із факторів забезпечення успішності реалізації органами публічного управління прав, свобод та обов'язків особи є існування адміністративно-процедурного законодавства, основою якого є закон про адміністративну процедуру. Чергова актуалізація потреби у прийнятті такого закону в Україні була здійснена в Стратегії реформування державного управління на 2016–2021 роки (Деякі питання реформування... , 2016) та втілена в законопроекті, зареєстрованому у Верховній Раді України 28 грудня 2018 р. за № 9456 (Проект Закону України про адміністративну процедуру, 2018). Оскільки органами публічного управління реалізується велика кількість адміністративних процедур, законопроект покликаний врегулювати загальні засади їх здійснення, серед яких чільне місце відводиться принципам. Серед достатньо широкого кола принципів адміністративної процедури передбачені ті, завдяки яким процедура може бути здійснена швидко, без зволікань та додаткових витрат ресурсів. Ідеться про принципи ефективності, розумного строку та оперативності, звертання до яких дасть змогу порівняти їх теоретичну та формальну моделі, а також спрогнозувати їх застосування органами публічного управління на практиці.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання змісту та застосування принципів ефективності, оперативності та розумного строку було предметом досліджень О. С. Лагоди, О. М. Соловйової, В. П. Тимошука та інших науковців, однак зберігається потреба поглиблення його вивчення в контексті визначення і порівняння змісту цих принципів та окреслення умов їх реалізації органами публічного управління у відносинах із фізичними та юридич-

ними особами, у тому числі зважаючи на розширення надання адміністративних послуг в електронній формі.

Формулювання цілей (мети) дослідження. Метою статті є визначення змісту та умов реалізації принципів ефективності, розумного строку та оперативності адміністративної процедури. Досягнення мети потребує вирішення таких завдань, як узагальнення теоретичних напрацювань, порівняння теоретичних підходів до змісту цих принципів з їх формальним закріпленням у законопроекті, а також окреслення умов, за яких ці принципи будуть реалізовані органами публічного управління під час здійснення конкретних адміністративних проваджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Принципи ефективності, розумного строку та оперативності належать до групи організаційних принципів адміністративної процедури. Ефективність як принцип здійснення адміністративних процедур зумовлює якість самих процедур та їх результату. Незважаючи на той факт, що ефективність є більшою мірою економічною категорією, однак коли держава переходить на новий рівень відносин та виступає надавачем послуг приватній особі, це поняття стає актуальним для застосування і в адміністративній процедурі (Соловйова, 2011, с. 153). Ефективність у державному управлінні, як правило, розуміється через досягнення поставленої соціальної мети, зважаючи на витрачені ресурси.

У ст. 15 законопроекту про адміністративну процедуру (Проект Закону України про адміністративну процедуру) сутність принципу ефективності зводиться до того, що адміністративний орган організовує розгляд та вирішення справ, що належать до його компетенції, із найменшою витратою коштів та інших ресурсів у простий та ефективний спосіб; забезпечує розгляд і вирішення справи з учиненням процедурних дій, які є достатніми для належного вирішення справи.

Розглядаючи зміст цього принципу в законах про адміністративну процедуру європейських країн, слід зазначити, що, наприклад, в Естонії ефективність адміністративної процедури не тлумачиться. Однак вказується, що «адміністративна процедура здійснюється відповідно до її цілей та ефективно, а також по змозі просто, швидко і без заподіяння особам зайвих витрат і незручностей» (Тимошук, 2003, с. 353). Німецьке адміністративно-процедурне законодавство передбачає, що процедура має відбуватися просто, доцільно і швидко. При цьому «доцільно» означає – найефективнішими з точки зору результативності та економічності способами (Державне управління... , 2003, с. 203). У Польщі ефективність розуміється як діяльність органів публічної адміністрації користуватися за можливості найпростішими засобами у справі, що ведуть до швидкого вирішення справи (Тимошук, 2003, с. 308).

Як зарубіжний, так і національний підхід до змісту цього принципу свідчить, що у своїй основі він спирається на простоту дій органів публічного управління та використання ними мінімальних ресурсів, однак оптимальних для вирішення адміністративної справи. Простота дій забезпечується використанням лише тих способів, засобів та інструментів діяльності органу публічного управління, які є необхідними для вирішення конкретної адміністративної справи.

Акцентуючи увагу на засобах (ресурсах) досягнення результату в адміністративній процедурі, слід зазначити, що ефективною завжди буде та, яка не потребує залучення додаткових ресурсів, незалежно від того, ким вона ініціюється – органом публічного управління чи особою. Ідеться, наприклад, про випадки, коли для адміністративного провадження достатньо подання заяви особою та документів і провадження здійснюється у присутності особи (питання вирішується негайно) або за спрощеною процедурою. Ефективною, як правило, є процедура, ініційована самим органом публічного управління. Наприклад, не потребує залучення додаткових ресурсів така адміністративна процедура, як підвищення розміру пенсії за ініціативою Кабінету Міністрів України (Про збільшення розмірів пенсій... , 2012).

Адміністративні процедури, у межах яких реалізуються контроль та нагляд органів публічного управління, а також видається адміністративний акт, що містить примус, також здебільшого не потребують додаткових ресурсів (Про основні принципи та вимоги... , 1996).

Для забезпечення дотримання цього принципу та його реалізації органи публічного управління повинні мати чітко визначене коло повноважень, закріплення їх розподілу між структурними

підрозділами та службовцями. У свою чергу, службовці мають дотримуватися службової дисципліни, здійснювати фахове навчання, вдосконалювати професійні навички, застосовувати творчо-ініціативний підхід до організації роботи та розв'язання проблем, володіти вмінням нестандартно мислити та приймати рішення, дотримуватися моральних імперативів (Лагода, 2007, с. 57).

Крім того, покращення ефективності органів публічного управління під час здійснення адміністративної процедури має досягатися і завдяки усуненню надмірної зарегульованості відносин між приватною особою та адміністративним органом (Лагода, 2007, с. 56).

Сприятимуть реалізації цього принципу на практиці й реєстри органів публічного управління (Деякі питання реформування... , 1999), інформацію з яких орган зможе отримати самостійно та оперативно.

Критеріями оцінки реалізації органами публічного управління принципу ефективності адміністративної процедури можуть бути ті, що визначені в теоретичних розробках, серед яких: міра досягнення мети (ступінь відповідності управлінських дій органів публічного управління під час вирішення адміністративної справи цілям, що покладаються на них відповідно до нормативно-правових актів), стиль (відповідність поведінки посадових осіб стандартам етики та доброчесності) та витрати (економічні, соціальні, кадрові, технічні та інші витрати, що пов'язані з вирішенням конкретної адміністративної справи) (Соловійова, 2011, с. 152–153).

Адміністративна процедура, як і будь-яка інша діяльність органів публічного управління, обмежується строками, які вважаються одним із найбільш уразливих її елементів (Тимошук, 2003, с. 34). Принцип розумного строку в законопроекті (ст. 4, 14) й розуміється як «найкоротший строк, достатній для здійснення адміністративного провадження без невиправданих зволікань». Підхід законопроекту базується на адміністративному процедурному законодавстві європейських країн, де принцип розумного строку розуміється як вирішення справи в найкоротший строк, або, інакше кажучи, без зволікання (Державне управління... , 2003, с. 204). Однак у США він має дещо інший зміст, який відповідає підходу до своєчасності вирішення адміністративної справи, тобто «діяти у сприятливий момент» (Тимошук, 2003, с. 34).

Реалізація принципу розумного строку пов'язана із формальним поняттям строків та їх перебігу в адміністративній процедурі, що має бути визначено в законі про адміністративну процедуру. При цьому слід взяти до уваги, що чинне

національне законодавство детально врегульовує терміни (строки) вчинення певних дій чи прийняття рішень органами публічного управління (Про звернення громадян, 1996).

Незважаючи на той факт, що в європейських країнах розумний строк розуміється як вирішення справи без зайвого зволікання, однак законодавець установлює і певні його часові межі. У Кодексі адміністративного провадження Польщі розумний строк обмежується: а) негайним вирішенням справи, що може розглядатися на основі доказів, які представлені сторонами разом із вимогою про початок провадження, або ж на основі фактів і доказів, загальновідомих або відомих через службовий статус; б) не пізніше, ніж протягом одного місяця – якщо вирішення справи вимагає з'ясувального провадження; в) не пізніше, ніж протягом двох місяців – якщо справа є особливо складною (Тимошук, 2003, с. 314–315). Згідно з Актом із загального права Нідерландів обґрунтовано, що необхідним часом є вісім тижнів, протягом яких адміністративний орган має ухвалити рішення або надіслати повідомлення після отримання заяви (Тимошук, 2003, с. 280).

Крім того, розумний строк у зарубіжних країнах зводиться не лише до визначення необхідного для розгляду справи (за його відсутності в законодавстві) чи дотримання передбаченого законодавством, а й можливості продовжити строк, передбачений для розгляду адміністративної справи, виходячи із законодавства або з власної ініціативи, або враховуючи термін його закінчення.

Зарубіжний досвід також свідчить, що правила перебігу строків в адміністративних процедурах визначені або в адміністративно-процедурному законодавстві, або ж останнє робить відсилання до цивільного законодавства. Зокрема, відповідно до естонського закону про адміністративну процедуру для обчислення строку в адміністративному провадженні застосовуються положення Цивільного процесуального кодексу (Тимошук, 2003, с. 363). Натомість, у польському Кодексі адміністративного провадження строкам присвячено окрему статтю (Тимошук, 2003, с. 318–319).

Таким чином, під розумним строком як принципом здійснення адміністративної процедури пропонується розуміти встановлений актами законодавства чи визначений органами публічного управління термін, достатній для вирішення адміністративної справи, а також можливість його продовження, зважаючи на заборону безпідставного затягування розгляду справи, що може завдати шкоди правам та інтересам особи.

Відповідно, підтримуємо позицію О. С. Лагоди, що «для того, щоб посадові особи адміністративних органів свавільно не продовжували і сві-

домо не затягували вирішення справ, необхідно встановити законодавче обмеження (межу) розгляду справи, у вигляді “розумного часу”, тобто загальноприйнятого в управлінській діяльності терміну» (Лагода, автореф., 2007, с. 18).

Право органу публічного управління зменшувати, продовжувати, а в деяких випадках і самостійно визначати строки є проявом їх дискреційних повноважень (Тимошук, 2003, с. 470, 475–476). При цьому «...недотримання строків розгляду справи може призвести: до можливості суб'єкта вважати, що рішення адміністративного органу прийнятим на його користь (наприклад у випадках дозвільних проваджень)» (Ященко, 2014, с. 397).

Межі розумного строку як при його визначенні в законодавстві, так і наданні органу публічної влади права його визначати, установлюються, зважаючи на певне коло теоретично обґрунтованих чинників чи критеріїв.

Зокрема, Н. О. Армаш визначення розумного строку пов'язує з такими чинниками, як: складність питання; кількість суб'єктів, залучених до справи; невідкладність рішення, перевірки фактів, на яких будується вирішення питання тощо (Армаш, 2014, с. 22).

На нашу думку, до критеріїв, завдяки яким можна оцінити застосування принципу розумного строку в адміністративній процедурі, доцільно віднести передусім складність порушеного питання. Наприклад, розгляд питання, що зачіпає інтереси великої кількості осіб, буде тривати довше, оскільки потребуватиме проведення слухань.

Наступним критерієм є залучення до розгляду справи осіб, які сприяють її розгляду (експерти, свідки, спеціалісти, призначення експертизи тощо), оскільки це потребуватиме додаткових затрат часу. Третім критерієм є значущість питання або ж настання подій, що потребують якнайшвидшого вирішення адміністративної справи. Значущість питання може, наприклад, зводитися до: потреби виїзду за кордон для лікування дитини, необхідності вилучення дитини із неблагополучної сім'ї у зв'язку із застосуванням до неї насильства, необхідність поміщення дитини в інтернатну установу або заклад.

Четвертим критерієм є необхідність отримання (витребування) додаткових документів та відомостей. П'ятим – можливість настання шкоди для особи у разі несвоєчасного вирішення її справи (Криворучко, 2016, с. 52), а шостим – реалізація особою права на оскарження процедурних рішень чи прийнятих рішень.

Проведений аналіз дає змогу виокремити сутнісне наповнення принципу розумного строку під час здійснення адміністративної процедури (рис. 1).

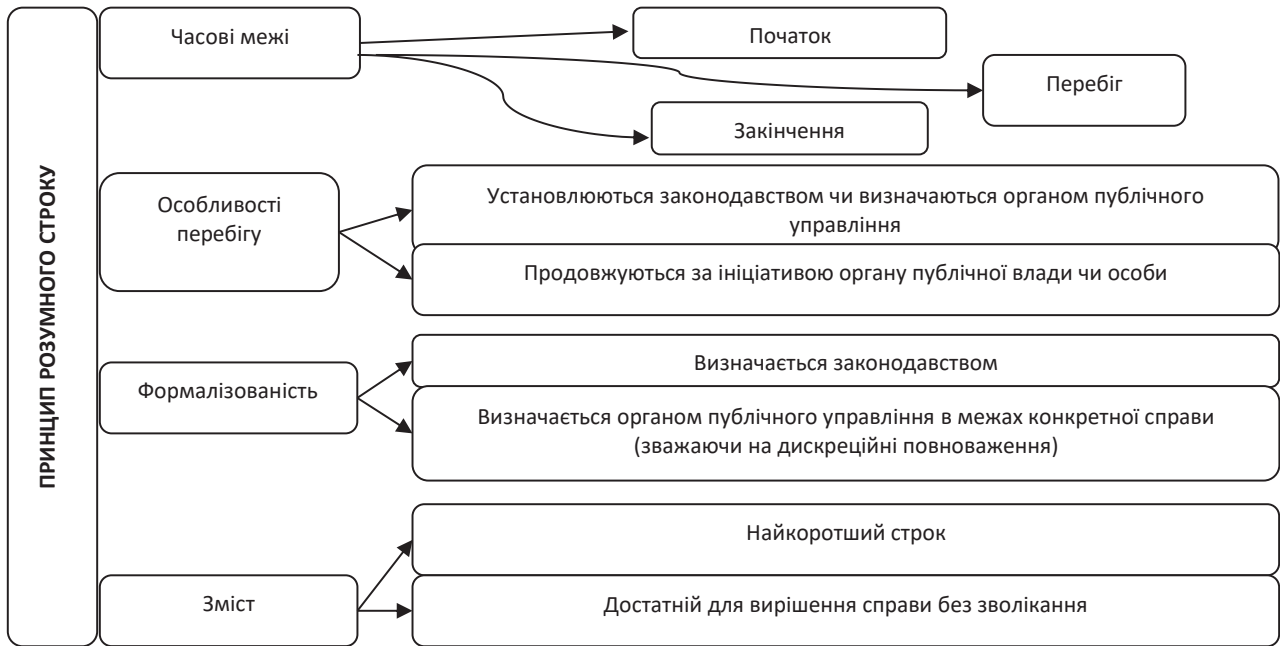

Рис. 1. Принцип розумного строку в адміністративній процедурі

Серед принципів адміністративної процедури, спрямованих на зменшення часу розгляду питання особи, слід також виокремити принцип оперативності, який не знайшов свого закріплення в проекті закону про адміністративну процедуру в Україні. В основі розуміння принципу оперативності в адміністративній процедурі є здатність швидко включитися в певний вид діяльності, переходити від виконання одного завдання до іншого, приймати рішення в екстремальних умовах (Волошина, 2007, с. 365); інтенсивність здійснення визначених процесуальних дій для підвищення продуктив-

ності праці в процесі розгляду всієї справи в цілому (Зуєва, 2012, с. 11).

На нашу думку, оперативність як принцип здійснення адміністративної процедури полягає у вимозі до органу публічного управління застосувати доцільні та раціональні засоби, методи та інструменти під час проходження всіх стадій адміністративної процедури.

Призначення принципу оперативності під час здійснення адміністративної процедури полягає у здійсненні органами публічного управління організаційних дій та прийнятті рішень невідкладно з метою якнайшвидшого вирішення справи (рис. 2).

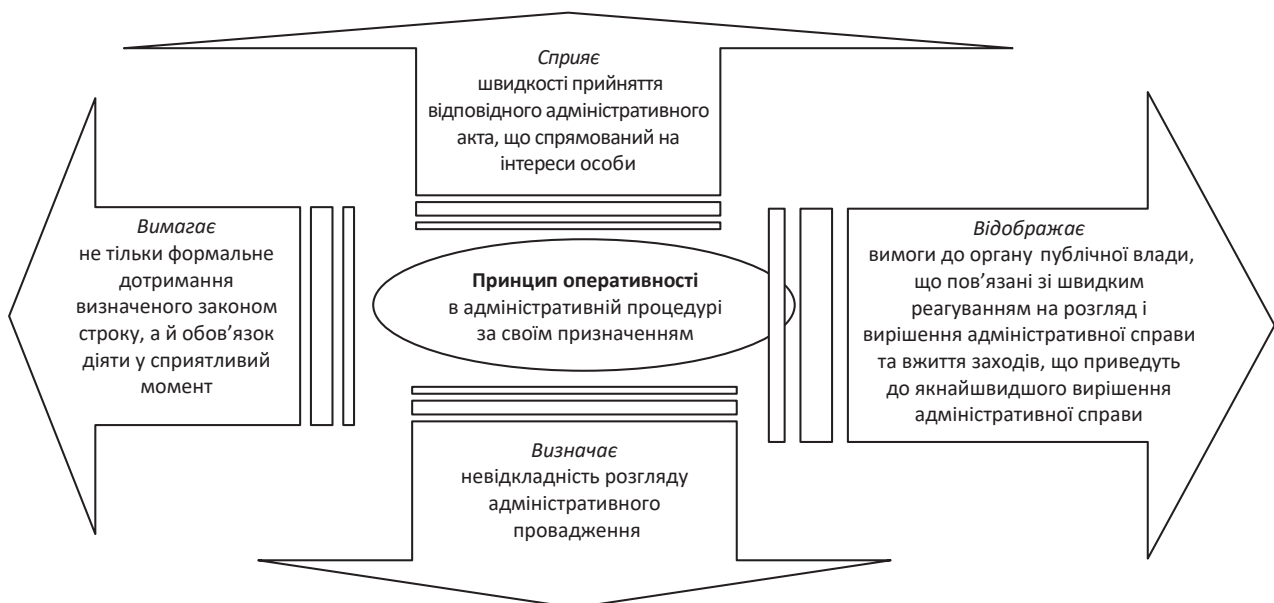

Рис. 2. Призначення принципу оперативності в адміністративній процедурі

Оперативність як принцип здійснення адміністративної процедури знаходить своє відображення у вимогах до раціональності структури органів публічного управління та встановленні стандартів виконання управлінських дій, а також контролі. У свою чергу, «раціональність... визначається прийнятими системами виконання функцій управління, рівнем його відповідності вимогам та специфіці об'єкта управління» (Енциклопедичний словник... , 2010, с. 49).

Розглядаючи питання про стандарти, необхідно згадати про інформаційні та технологічні картки надання адміністративних послуг та норми обліку часу на виконання окремих операцій. Досліджуючи питання про норми обліку часу, зазначимо, що і в Україні такі норми є щодо обліку кадрових операцій та діяльності юридичної служби. Однак у частині надання адміністративних послуг через адміністративну процедуру такі норми часу відсутні. Крім того, стандартом були і впроваджені в органах публічного управління системи управління якістю (СУЯ) (Костенюк, 2011, с. 133), які, на жаль, нині не застосовуються.

Наступним кроком у розробленні стандартів мають стати адміністративні регламенти, які на сьогодні розуміють тільки як «обов'язки для виконання порядку дій (рішень) центрального органу виконавчої влади, його структурних підрозділів і посадовців, спрямований на здійснення їх повноважень у процесі виконання державних функцій» (Про затвердження Інструкції... , 2014).

За своєю суттю адміністративний регламент – це процесуальна сторона адміністративної процедури, у межах якої визначені конкретні дії службовців та часові межі їх здійснення, тобто послідовний порядок дій органу публічного управління. Існування адміністративних регламентів дає змогу встановити чіткий механізм, що прописаний по днях і навіть хвилинали.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок в означеному напрямі.

Змістовим наповненням принципів ефективності, розумного строку та оперативності, що має знайти відображення в законодавстві про адміністративну процедуру в Україні, відповідно, є:

- принцип ефективності – вимоги до органів публічного управління щодо: а) детально-го визначення їх повноважень та їх виконання; б) обов'язку використання способів, засобів та інструментів максимально ефективних; в) ефективності організаційних процесів, що повинні забезпечувати отримання найкращого результату за найменших затрат відповідних ресурсів;

- принцип розумного строку – вимога встановлення актами законодавства чи визначення органами публічного управління терміну, достатнього для вирішення адміністративної справи, а також можливості його продовжити, зважаючи на заборону безпідставного затягування розгляду справи, що може завдати шкоди правам та інтересам особи. Застосування цього принципу в практичній діяльності органів публічного управління під час здійснення адміністративної процедури потребуватиме звертання до таких критеріїв, як: складність конкретної адміністративної справи; необхідність залучення осіб, що сприяють розгляду справи; настання події, що потребує якнайшвидшого вирішення справи; потреба отримання додаткових документів та відомостей; можливість настання шкоди для особи у випадку несвоєчасного вирішення її справи; реалізація особою права на оскарження;

- принцип оперативності – вимога до органів публічного управління застосовувати доцільні та раціональні засоби, методи й інструменти під час проходження всіх стадій адміністративної процедури з метою якнайшвидшого вирішення справи. Завдяки застосуванню цього принципу виникає раціональна структура органів публічного управління, устанавлюються стандарти виконання управлінських дій та забезпечується контроль.

Предметом подальших наукових пошуків можуть стати питання як змістового наповнення інших принципів адміністративної процедури та їх реалізації органами публічного управління, так і засобів та механізмів застосування проаналізованих принципів у практиці діяльності органів публічного управління.

Список використаних джерел

- Армаш Н. О. Принципи реалізації дискреційних повноважень державними політичними діячами. *Держава та регіони*. 2014. № 4 (46). С. 19–25.
- Волошина В. К. Поняття та класифікація специфічних принципів досудового слідства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. Вип. 32. С. 365–396.
- Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Факт, 2003. 384 с.
- Деякі питання адміністрування Державних та Єдиних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції: Постанова Каб. Міністрів України від 14.07.1999 № 1272. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1272-99-%D0%BF> (дата звернення: 10.06.2019).

- Деякі питання реформування державного управління України: розпорядж. Каб. Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249175778> (дата звернення: 10.06.2019).
- Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.
- Зуєва Л. Є. Принципи господарського процесу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса: 2012. 20 с.
- Костенюк Н. Процесний підхід як методологічний інструмент вдосконалення діяльності органів державної влади. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 4. С. 132–135.
- Криворучко І. В. Організаційні принципи адміністративної процедури: сутність, перелік, законодавче закріплення. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 3. С. 49–54.
- Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія, практика застосування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2007. 187 с.
- Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія, практика застосування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2007. 23 с.
- Про затвердження Інструкції з організації внутрішнього контролю в системі Міністерства юстиції України : наказ Міністерства юстиції України від 06.11.2014 № 1864/5. URL: <http://old.minjust.gov.ua/50246> (дата звернення: 10.06.2019).
- Про збільшення розмірів пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»: Постанова Каб. Міністрів України від 23.04.2012 № 355. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/355-2012-p> (дата звернення: 10.06.2019).
- Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 257.
- Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80/page2>
- Проект Закону України про адміністративну процедуру: Законопроект від 28.12.2018 № 9456. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65307 (дата звернення: 10.06.2019).
- Соловйова О. М. Принципи адміністративної процедури. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2011. Вип. № 10. С. 149–155.
- Тимошук В. П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України. Київ: Факт, 2003. 496 с.
- Яценко Т. В. Актуальні проблеми законодавчого закріплення поняття «адміністративний акт». *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4 (1). С. 396–400.

References

- Armash, N. O. (2014) Pryntsypy realizatsii dyskretsiinykh povnovazhen derzhavnymy politychnymy diiachamy. *Derzhava ta rehiony*. [Principles of Discretionary Power State Political Figures. *State and Regions*]. № 4 (46). P. 19–25 (in Ukr.).
- Voloshyna, V. K. (2007) Poniattia ta klasyfikatsiia spetsyfichnykh pryntsypiv dosudovoho slidstva. *Aktualni problemy derzhavy i prava* [The concept and classification of specific principles of pre-trial investigation. *Actual problems of the state and law*]. Т. 3, Іs. 48. p. 365–395 (in Ukr.).
- Derzhavne upravlinnia: problemy administratyvno-pravovoi teorii ta praktyky [Public administration: problems of administrative law theory and practice] / eds by V. B. Aver'yanov ta in. Kyiv: Fakt, 2003. 384 p. (in Ukr.).
- Deiaki pytannia administruvannia Derzhavnykh ta Yedynykh reiestriv, derzhatelem yakykh ye Ministerstvo yustytzii: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 lypnia 1999 r. № 1272. [Some issues of administration of the State and Unified registers, held by the Ministry of Justice: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of July 14, 1999 No. 1272] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1272-99-%D0%BF> (in Ukr.).
- Deiaki pytannia reformuvannia derzhavnoho upravlinnia Ukrainy: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 chervnia 2016 roku № 474-r [Some Issues of Reforming the Public Administration of Ukraine: Ordinance No. 474-r of the Cabinet of Ministers of June 24, 2016] Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249175778> (in Ukr.).
- Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia / uklad.: Yu. P. Surmin, V. D. Bakumenko, A. M. Mykhnenko ta in.; za red. Yu. V. Kovbasiuka, V. P. Troshchynskoho, Yu. P. Surmina ta in. [Kovbasiuk, Yu. V., Troshchynsky, V. P., Surmin, Yu. P. (2010) (eds. by) Encyclopedic Dictionary of Public Administration]. Kyiv: NADU, 2010. 820 p. (in Ukr.).
- Zueva, L. Ye. (2012) Pryntsypy hospodarskoho protsesu: avtoref. dys... k-ta yur. nauk: 12.00.04. [Principles of Economic Legal Procedure. Thesis for a degree of the Candidate of Law by specialty 12.00.04 Economic Law; Economic-Procedural Law. National University "Odessa Academy of Law", Odessa, 2012] Odessa, 2012. p. (in Ukr.).
- Kosteniuk, N. M. (2011) Protsesnyi pidkhid yak metodolohichniy instrument vdoskonalennia diialnosti orhaniv derzhavnoi vlady. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia* [Process Approach as a Methodological Tool to Improve the Activities of Public Authorities. *Actual Problems of Public Administration*]. Vol. 4. P. 132–135 (in Ukr.).

- Kryvoruchko, I. V. (2016) Orhanizatsiini pryntsyipy administratyvnoi protsedury: sutnist, perelik, zakonodavche zakriplennia. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia* [Organizational principles of administrative procedure: essence, list, legislative consolidation. *Public administration theory and practice*]. Vol. 3, Is. 3. P. 49–54 (in Ukr.).
- Lagoda, O. S. (2007b) Administratyvna protsedura: teoriia, praktyka zastosuvannia: dys... k-ta yur. nauk: 12.00.07 [Administrative procedure: theory and practice. The dis. for the scientific degree of Candidate of Law by speciality 12.00.07 administrative law and legal proceedings; financial law; information law. The National University of the Internal Revenue Service of Ukraine]. Irpin. 187 p. (in Ukr.).
- Lagoda, O. S. (2007a) Administratyvna protsedura: teoriia, praktyka zastosuvannia: avtoref. dys... k-ta yur. nauk: 12.00.07 [Administrative procedure: theory and practice. The thesis for the scientific degree of Candidate of Law by speciality 12.00.07 administrative law and legal proceedings; financial law; information law. The National University of the Internal Revenue Service of Ukraine]. Irpin. 23 p. (in Ukr.).
- Pro zatverdzheniia Instruksii z orhanizatsii vnutrishnoho kontroliu v systemi Ministerstva yustytsii Ukrainy / nakaz Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 6 lystopada 2014 r. № 1864/5 [On approval of the Instruction on the organization of internal control in the system of the Ministry of Justice of Ukraine / Order of the Ministry of Justice of Ukraine of November 6, 2014 № 1864/5]. Retrieved from: <http://old.minjust.gov.ua/50246> (in Ukr.).
- Pro zbilshennia rozmiriv pensii, pryznachenykh vidpovidno do Zakonu Ukrainy “Pro pensiine zabezpechennia osib, zvilnennykh z viiskovoi sluzhby, ta deiakykh inshykh osib”: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 kvitnia 2012 r. № 355 [On increasing the amount of pensions assigned in accordance with the Law of Ukraine “On pension provision of persons dismissed from military service and some other persons”: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 23, 2012 No. 355]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/355-2012-n> (in Ukr.).
- Pro zvernennia hromadian : Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1996 r. № 393/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [On Citizens’ Appeals: Law of Ukraine of October 2, 1996 No. 393/96- VR. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*] 1996. No. 47. P. 257. (in Ukr.).
- Pro osnovni pryntsyipy ta vymohy do bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv: Zakon Ukrainy vid 23 hrudnia 1997 r. № 771/97-VR. [On basic principles and requirements for food safety and quality: Law of Ukraine of December 23, 1997 No. 771/97-VR]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80/page2> (in Ukr.).
- Proekt Zakonu Ukrainy pro administratyvnu protseduru : Zakonoproekt vid 28.12.2018 r. № 9456 [Draft Law of Ukraine on Administrative Procedure: Draft Law dated 28.12.2018 No. 9456]. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65307 (in Ukr.).
- Solovyova, O. M. (2011) Pryntsyipy administratyvnoi protsedury. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. N. Karazina* [Principles of administrative procedure. *Bulletin of Kharkiv National University named V. N. Karazin*]. Vol. 98, is. 10. P. 145–155.
- Tymoshchuk, V. P. (2003) Administratyvna protsedura ta administratyvni posluhy. Zarubizhnyi dosvid i propozyitsii dlia Ukrainy [Administrative procedure and administrative services. Foreign experience and offers for Ukraine]. Kyiv: Fakt, 496 s. (in Ukr.).
- Yashchenko, T. (2014) Aktualni problemy zakonodavchoho zakriplennia poniattia “administratyvnyi akt”. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava* [Actual problems of legislative fixation of “administrative act”. *Law Review of Kyiv University of Law*]. Is. 1. P. 396–400.

Nataliia Plakhotniuk,

Ph.D in Law, Associate Professor,

Head of the Department of State and Law,

National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

Iryna Kryvoruchko,

Ph.D in Public Administration,

Research Officer at the Department of Fundamental and Applied Research

at the Institute of Expert-Analytical and Scientific Research,

National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

**PRINCIPLES OF EFFICIENCY, REASONABLE TIME AND OPERABILITY OF ADMINISTRATIVE PROCEDURE:
CONTENT AND APPLICATION BY PUBLIC ADMINISTRATION BODIES****Statement of the problem formulation in a general form and its relation to important scientific and practical tasks.**

One of the factors for ensuring the successful implementation of a person’s rights, liberties and responsibilities by the public administration bodies is the existence of administrative procedural legislation, based on the law on administrative procedure. Whereas the public administration bodies implement many administrative procedures, their principles have

a high priority. Among a rather wide range of administrative procedure principles, the principles of efficiency, reasonable time and operability are provided to enable the procedure to be carried out quickly, without any delays and additional resource costs.

Analysis of recent publications on the problem and identifying the unresolved earlier aspects of the common problem. The issues of the content and application of the principles of efficiency, operability and reasonable time are the subject of research by O.S. Lahoda, O.M. Soloviova, V.P. Tymoshchuk and other scientists; however, there remains a need to deepen the research in the context of determining and comparing the content of these principles and outlining the conditions for their implementation by the public administration bodies in relations with individuals.

Setting research objectives (purpose). The purpose of the article is to define the content and implementation conditions of efficiency, reasonable time and operability principles of the administrative procedure.

Presenting main research material. The principles of efficiency, reasonable time and operability belong to the group of administrative procedure organizational principles.

In order to ensure compliance with the effectiveness principle and its implementation, the public administration bodies should have a clearly defined range of powers, consolidate their division between structural units and employees, as well as adhere to the official discipline during their performance.

The criteria for evaluating the implementation of the administrative procedure efficiency principle by the public administration bodies may include the degree of the goal achievement, style and costs.

The reasonable time as a principle of administrative procedure performance implies the deadline defined by legislative acts or determined by public administration bodies, sufficient to resolve an administrative case, as well as the possibility of its continuation, taking into account the prohibition of unreasonable delay in the consideration of the case, which may harm the rights and interests of the person.

The criteria enabling to evaluate the application of the reasonable time principle in the administrative procedure comprise the complexity of the issue raised; involvement of persons who facilitate consideration of the case; the significance of the issue or the occurrence of events requiring the speedy resolution of the administrative case; the need to obtain (demand) additional documents and information; the possibility of harm to a person in the event of untimely resolution of his or her case; the exercising by the person the right to appeal against procedural decisions or decisions made.

Efficiency as a principle of administrative procedures is the requirement of public administration to apply appropriate and rational means, methods and tools on passing all stages of the administrative procedure.

Conclusions from the study and perspectives for further research in the same direction. The substantive content of the principles of efficiency, reasonable time and operability, which should be reflected in the legislation on administrative procedure in Ukraine, are as follows:

the principle of efficiency – the requirements of public administration bodies concerning a detailed definition of their responsibilities and their implementation; duty use of most effective methods, means and tools; efficiency of organizational processes that should provide best results at the lowest appropriate resource costs;

the principle of reasonable time – the requirement to establish by legislative acts or determine by the public administration bodies a period sufficient for the resolution of an administrative case, as well as the possibility of its continuing in view of the prohibition of unreasonable delay in the proceedings, which could harm the rights and interests of the person;

the principle of operability – the requirement for public administration bodies to apply appropriate and rational means, methods and tools on passing all stages of the administrative procedure in order to resolve the case as soon as possible.

The subject of further scientific research may be the issues of the substantive content of other principles of the administrative procedure and their implementation by public administration bodies, as well as the means and tools for applying the analyzed principles in the practical activities of public administration bodies.

Keywords: administrative procedure, principles of administrative procedure, efficiency, reasonable term, operability.

Матеріал надіслано 16 червня 2019 р.

Цитування:

Плахотнюк Н., Криворучко І. Принципи ефективності, розумного строку та оперативності адміністративної процедури: зміст і застосування органами публічного управління. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2019. Вип. 1. С. 90–98.

Повна версія статті доступна також на сторінці:

<http://zbirnyk-nadu.academy.gov.ua>